

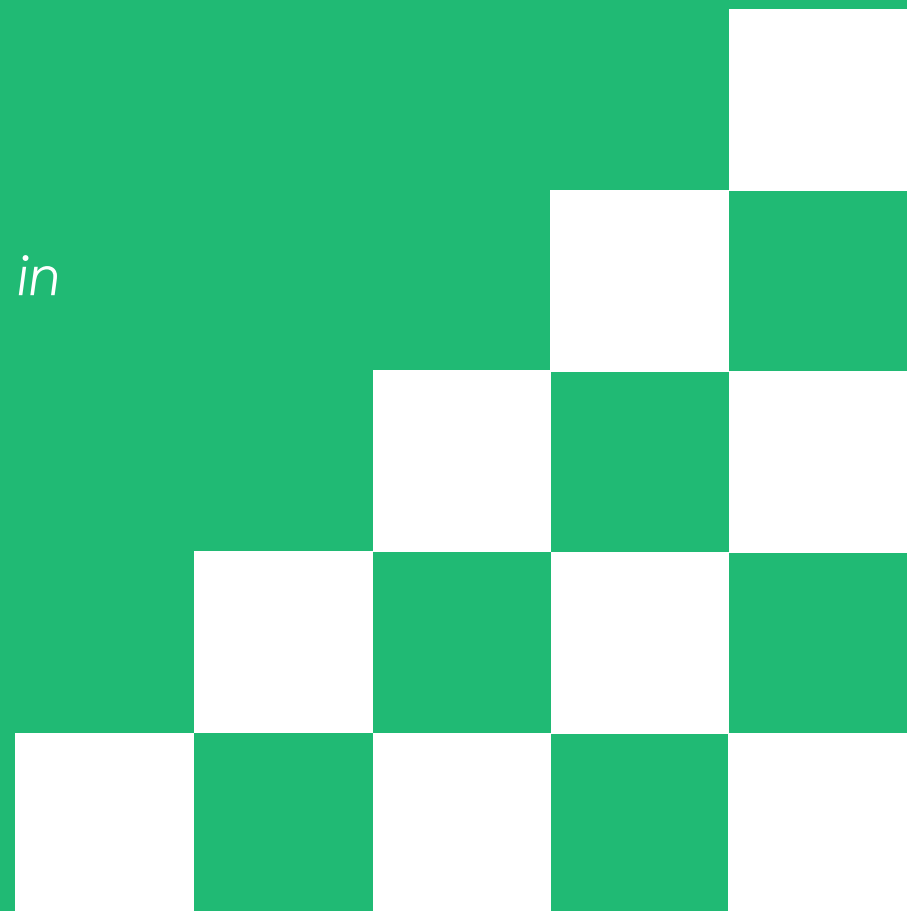
Rijden na alcohol of illegale drugs

Resultaten gedragsbevraging januari 2024 bij 18-35 jarigen

Hoe kunnen we effectief communiceren naar personen die in aanraking komen met alcohol en illegale drugs?

VSV

veilig verkeer

Inhoud

1. Method
2. Hoeveel bestuurders rijden na alcohol of illegale drugs?
3. Hoe staan jongeren tegenover de oplossingen?
4. Wat speelt er mee in de beslissing om te rijden na alcohol of illegale drugs
 1. Alcohol
 2. Illegale drugs
5. Hoe helpen we jongeren een veilige keuze te maken?

VSV

veilig verkeer

1. Methode

VSV

veilig verkeer

Steekproef

STEEKPROEFBESCHRIJVING

700 18-35 jarigen uit Vlaanderen, waarvan 544 autobestuurder zijn en 194 aangaven het laatste jaar drugs te gebruiken.

QUOTA

- Geslacht
- Leeftijd
- Provincie

DATA COLLECTIE METHODE

Online survey
via onderzoeksbureau Ipsos

VELDWERK PERIODE

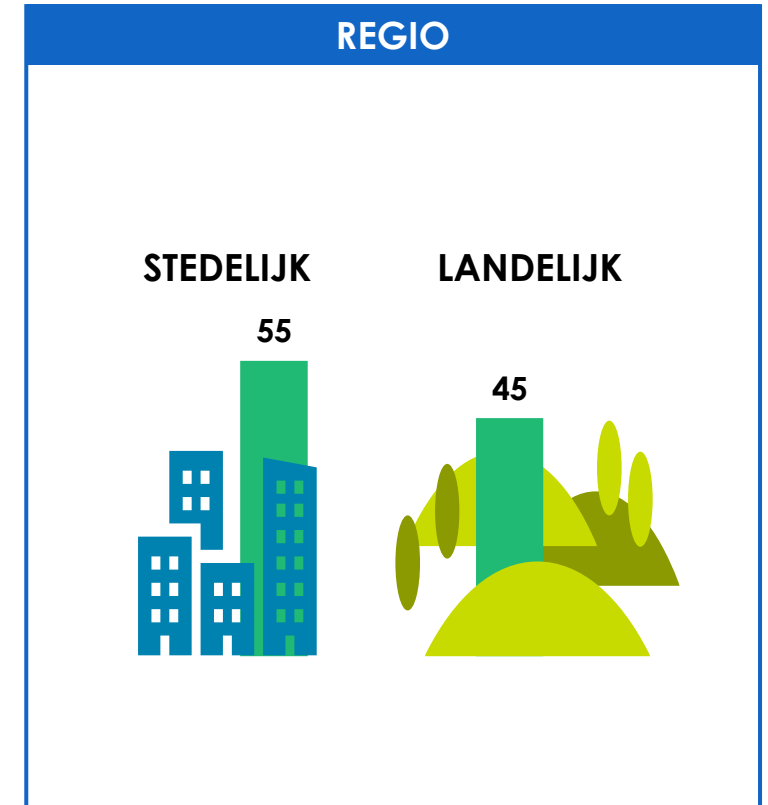
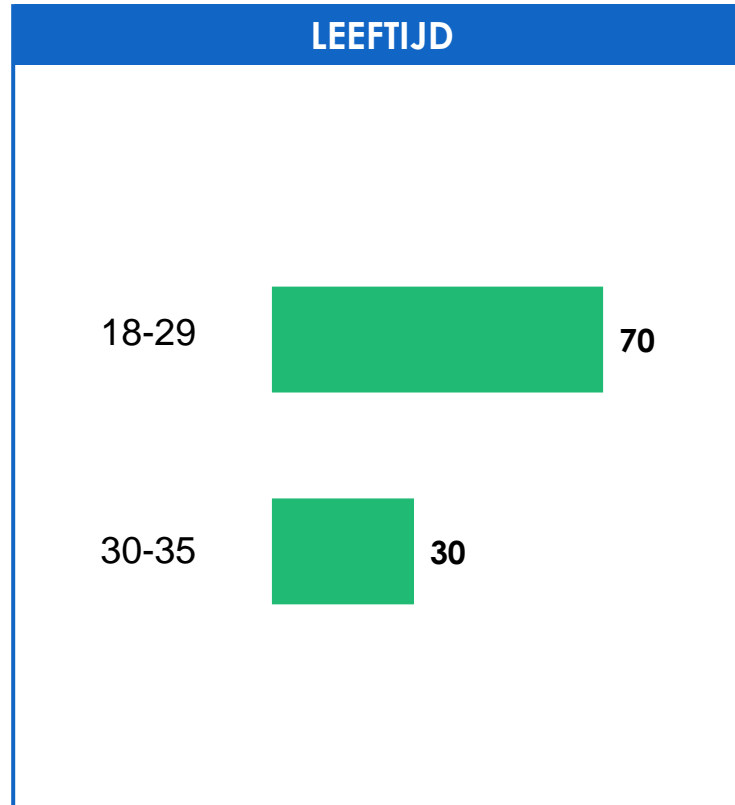
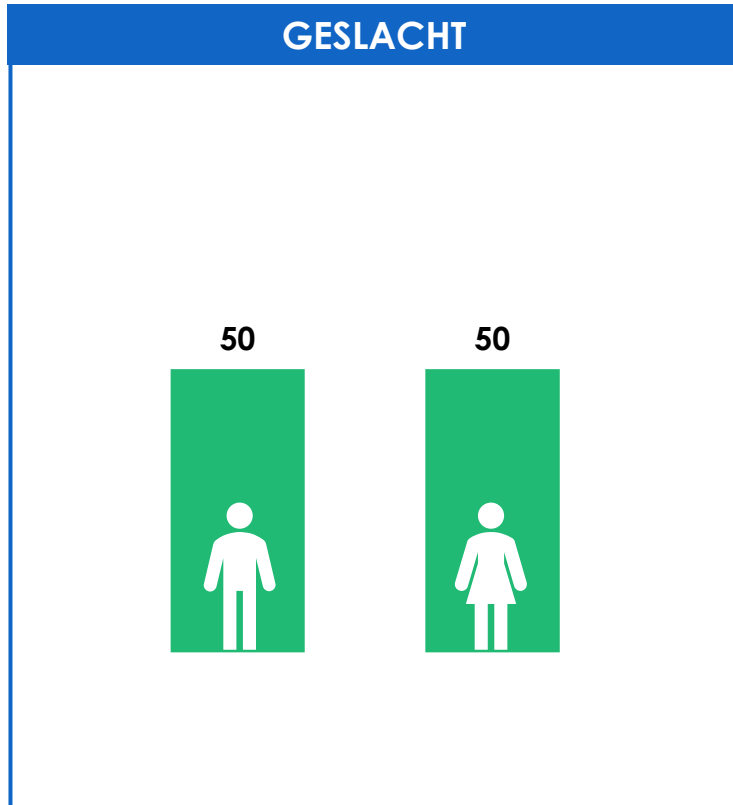

08/01/2024 – 16/01/2024

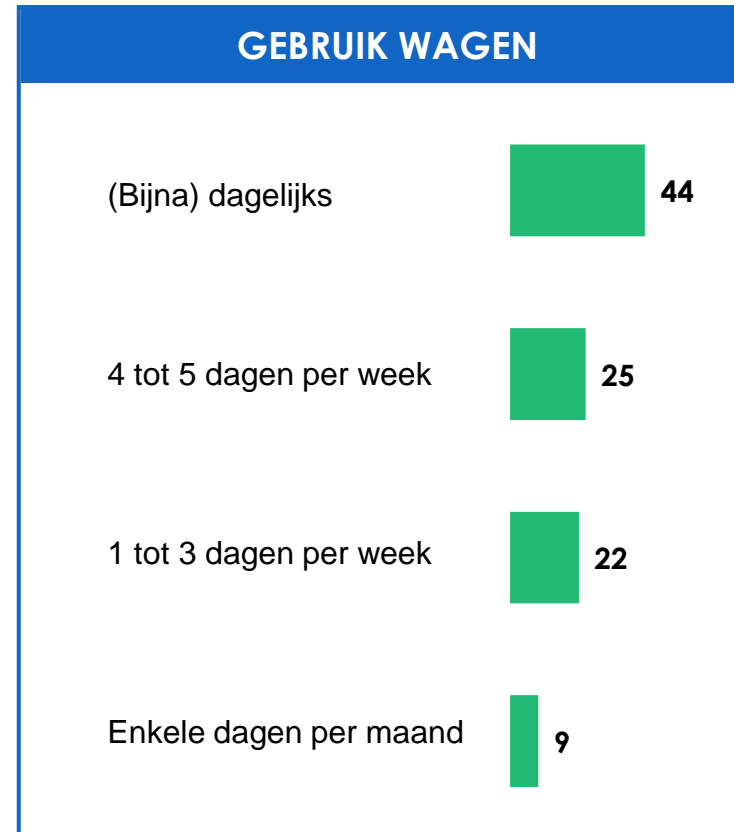
Betrouwbaarheid resultaten.

- Zoals bij elke bevraging moeten we ook hier rekening houden met een foutenmarge. Bij een 95% betrouwbaarheid op een totale populatie van 1.340.000 Vlamingen bedraagt de foutenmarge in deze steekproef 3,7%.
- Deze bevraging is afgenomen bij een online panel. De panelleden weten op voorhand niet over welk thema ze een bevraging invullen. Op die manier proberen we te voorkomen dat we een vertekening door selectiefouten krijgen. De kans op een mogelijke vertekening is echter niet onbestaand, doordat personen die wat meer geïnteresseerd zijn in dit thema de vragenlijst tot op het einde invullen, waar andere mogelijks halverwege afhaken.

Profiel algemene steekproef

Profiel steekproef autobestuurder

Opbouw steekproef (illegale drugs)

Groep	Aantal
18-35 jarigen	700
18-35 jarige autobestuurders (rijden maandelijks met de auto)	544
Personen die aangeven het laatste jaar drugs te hebben gebruikt	194
Autobestuurders die het voorbije jaar drugs hebben gebruikt (rijden maandelijks met de auto)	137
Autobestuurders die na gebruik met de auto rijden	79

Waar relevant vergelijken we ook met eerdere metingen bij 18-35 jarigen. De grootte van die steekproeven varieert tussen de 300-400 personen. →

Meting	18-35 jarigen
Juli 2021	n=438
Nov 2021	n=287
Mei 2022	n=341
Augustus 2022	n=339
November 2022	n=350
Januari 2023	n=340
April 2023	n=351
Augustus 2023	n=342

Hoe hebben we gevraagd naar drugsgebruik?

Om sociaal wenselijkheid tegen te gaan, hebben we eerst gevraagd of mensen in contact komen met drugs, eerder dan meteen te vragen of de personen zelf drugs gebruiken. Volgens de richtlijnen van VAD en SWOV hebben we gepolst naar het gebruik in het voorbije jaar en hebben we ook zoveel mogelijk de straatnamen van de drugssoort gebruikt.

Heb jij of iemand van je dichte vrienden of familie het voorbije jaar één van onderstaande middelen geprobeerd?

Meerdere keren per week / 1 keer per week / Meerdere keren per maand / 1 keer per maand of minder / Eenmalig / Nooit / Weet niet

1. Lachgas
2. Cannabis (wiet, joint, hasj, marihuana)
3. XTC/MDMA (pillen, ecstasy)
4. Cocaine (coke, sneeuw)
5. Heroïne
6. Amfetamine (speed, bommeke, pep)
7. GHB (G, liquid)
8. Ketamine (Ket, Keta, K, Special K)
9. Psilo's/paddo's (magic mushroom)
10. LSD (trippers)
11. Andere synthetische drugs (designerdrugs)

Je hebt zonet aangegeven dat jij of iemand van je dichte vrienden of familie het voorbije jaar één van onderstaande middelen hebben geprobeerd. Kan je voor elk middel aanduiden of je dit zelf hebt geprobeerd en/of iemand van je dichte vrienden of familie?

1: Ikzelf / 2: Iemand van mijn dichte vrienden of familie / 3: Beiden

Hoe vaak heb je het voorbije jaar met de auto gereden binnen 4 uur (indien lachgas: het halfuur) na het nemen van ... ?

Nooit / Eenmalig / Meerdere keren

1. Drugs die aangeduid warden in eerste vraag
2. + een combinatie van deze verschillende drugs
3. + een combinatie van deze drugs en alcohol

2. Hoeveel bestuurders rijden na alcohol of illegale drugs?

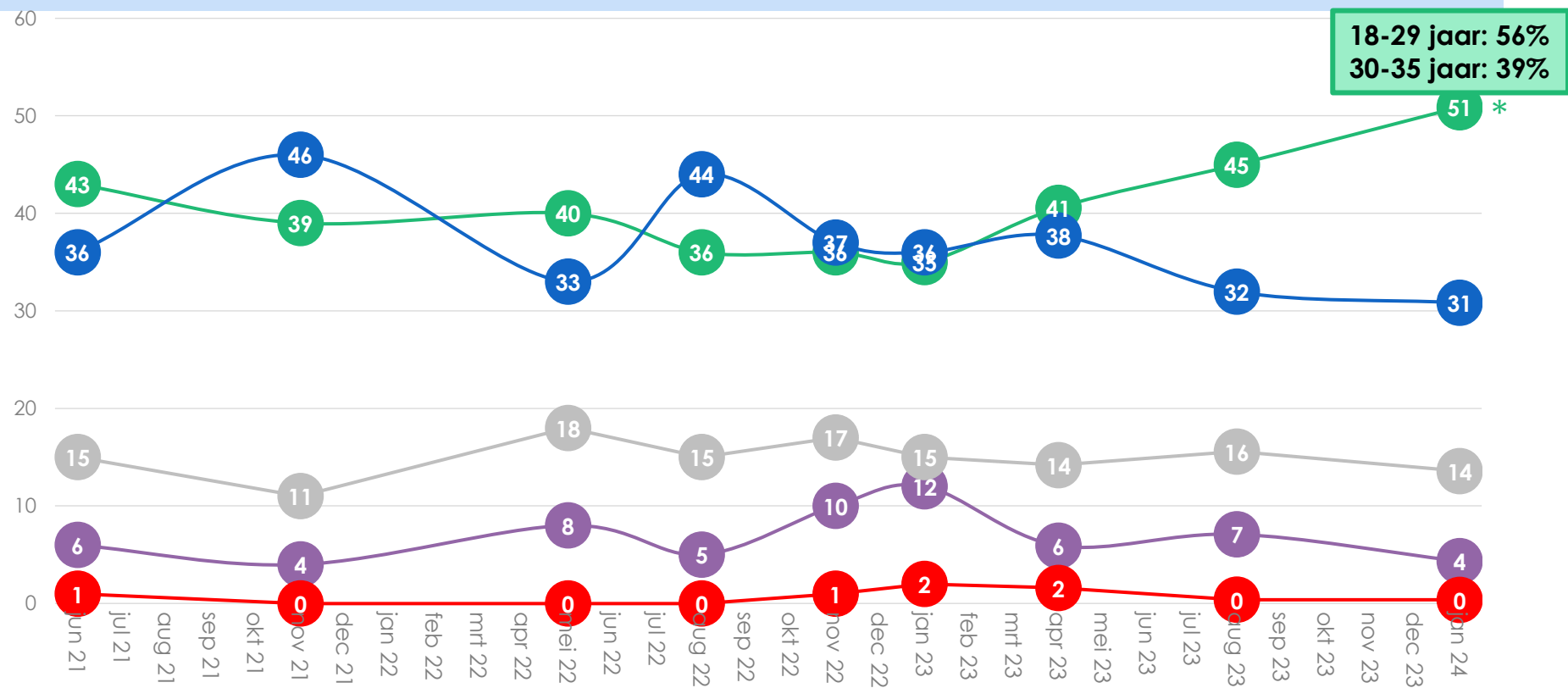
VSV

veilig verkeer

Alcohol: algemene houding

Het laatste jaar is er een positieve evolutie te zien waarbij jongeren helemaal geen alcohol drinken in het verkeer. Ongeveer de helft drinkt helemaal geen alcohol wanneer die nog moet rijden. Vooral de jongste bestuurders. Het aantal dat sowieso geen alcohol drinkt blijft stabiel.

- Wanneer ik nog met de auto moet rijden, drink ik **geen alcohol**.
- Wanneer ik nog met de auto moet rijden, **beperk** ik mijn alcoholgebruik tot één of twee glazen.
- Wanneer ik nog met de auto moet rijden, **beperk** ik mijn alcoholgebruik, maar **niet noodzakelijk tot de wettelijke limiet**.
- Ik **let niet op mijn alcoholgebruik**, ook al moet ik nog met de auto rijden.
- Ik drink **geen alcohol**.

Welk van volgende uitspraken beschrijft het best je instelling over het rijden met de auto na het drinken van alcohol?

18-35 jarige **autobestuurders**

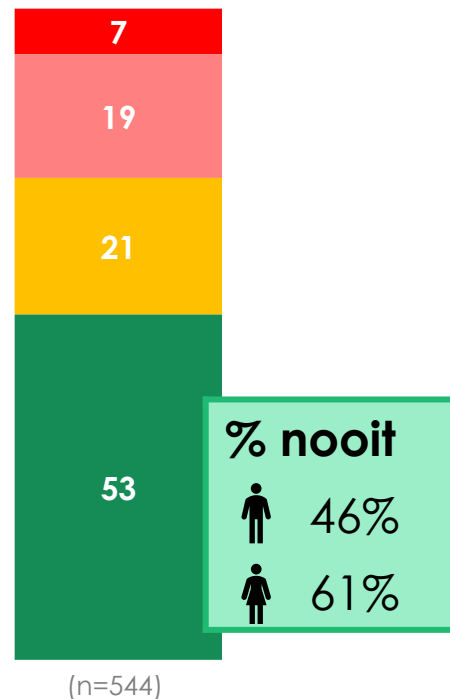
* 51% (januari '24) is significant hoger dan de eerdere metingen tot april '23 (p-waarde = 0,01)

Hoe vaak heb je gereden na alcohol?

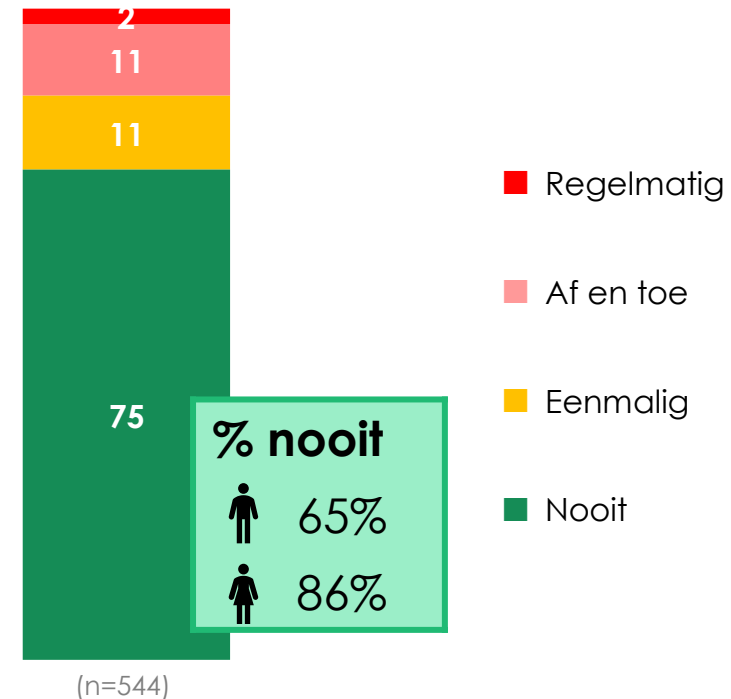
3 op 4 van de 18-35 jarigen beweren nooit te rijden nadat meer dan 2 glazen hebben gedronken. Een kwart doet het dus wel. Ondanks dat 2 op 3 jongeren zegt niet te drinken (wanneer ze moeten rijden), zien we hier dat een kleine helft dit wel doet. **Hier is wel een groot verschil tussen mannen en vrouwen.**

In de voorbije maanden, hoe vaak heb je met de auto gereden...

NA HET DRINKEN VAN
(1 OF 2 GLAZEN) ALCOHOL

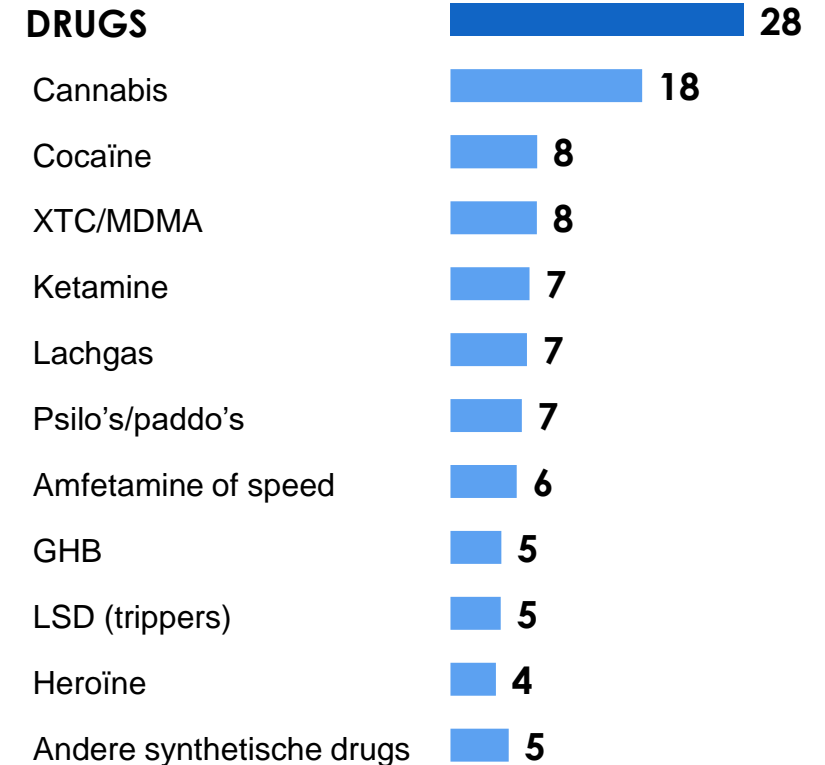
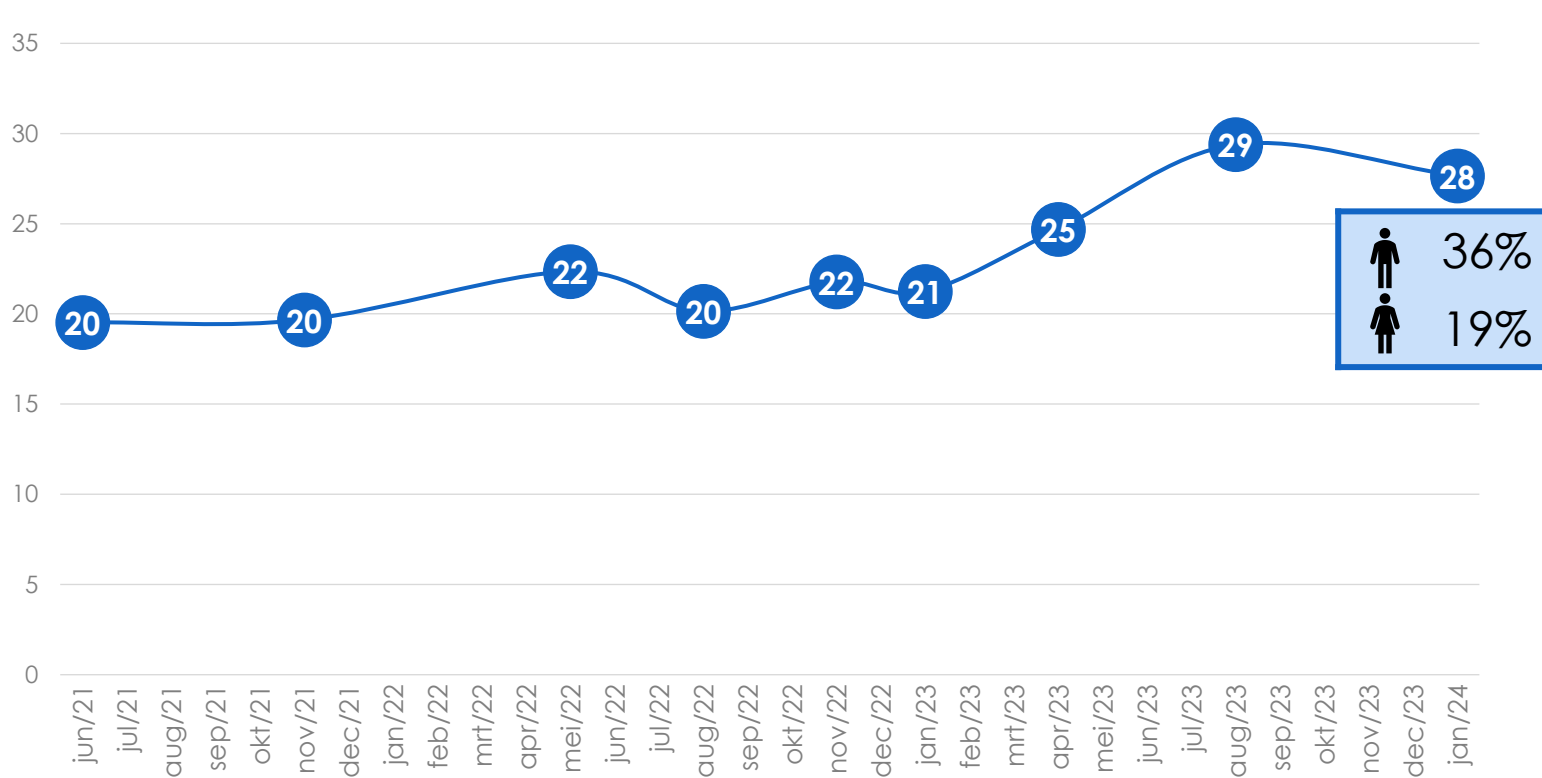

NADAT JE MEER DAN 2 GLAZEN
ALCOHOL HEBT GEDRONKEN

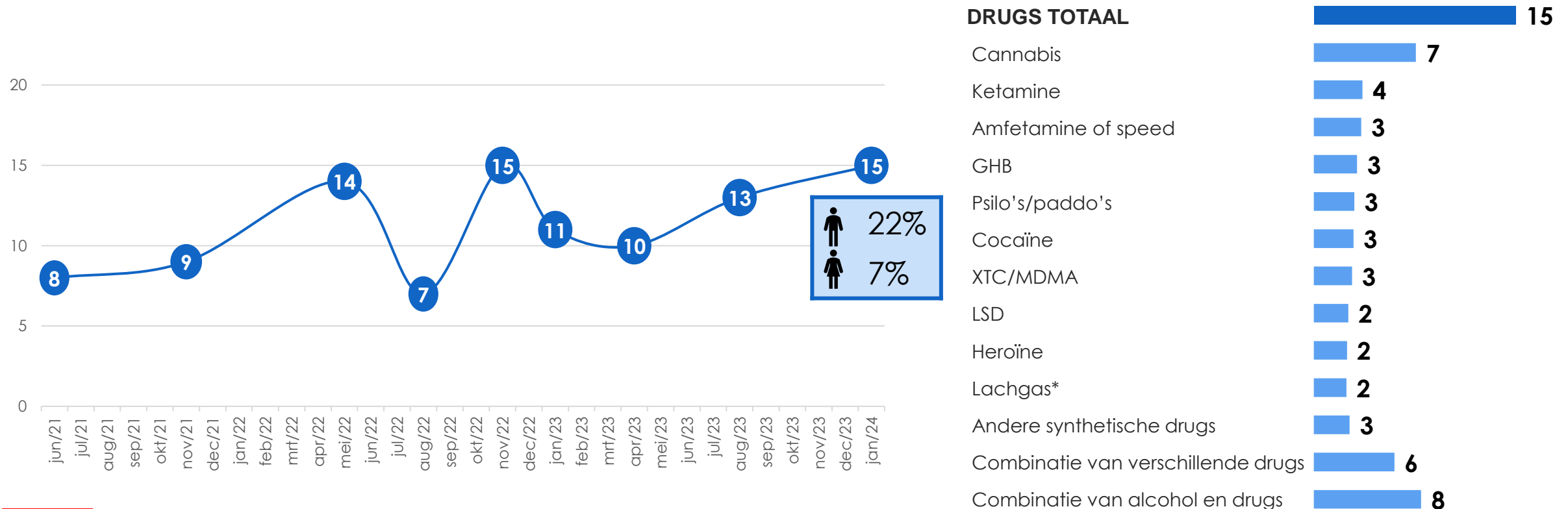
Gebruik illegale drugs algemeen

Ongeveer 3 op 10 van de 18-35 jarigen geeft aan het voorbije jaar drugs gebruikt te hebben. Dit is een stijging tegenover voorgaande metingen. Het gebruik ligt bij mannen een pak hoger dan bij vrouwen. Cannabis is de meest gebruikte drug.

Hoe vaak heb je gereden na het gebruiken van illegale drugs?

15% van de 18-35 jarige autobestuurders geeft aan met de auto te hebben gereden binnen de 4 uur* na gebruik van drugs. Er is een groot verschil tussen mannen en vrouwen. Bij mannen rijdt 1 op de 5 na het gebruik van drugs. Cannabis is belangrijkste drug, maar ook de combinatie met alcohol of verschillende drugs komt veel voor.

Conclusie: rijden onder invloed

Alcohol: voorzichtige positieve signalen

- We zien de laatste tijd een voorzichtige evolutie waarbij meer jongeren helemaal geen alcohol (willen) drinken wanneer ze nog moeten rijden. **Ongeveer de helft van de bestuurders drinkt geen alcohol wanneer ze nog moeten rijden. Bij vrouwelijke bestuurders en de jongste bestuurders ligt dit nog hoger.**
- 1 op 4 geeft aan af en toe te rijden na vermoedelijk te veel gedronken te hebben. **3 op 4 hebben dus nog nooit gereden na 2 of meer glazen alcohol.**

Illegale drugs: vooral bij mannen een probleem

- 3 op 10 van de 18-35 jarigen geeft aan het voorbije jaar drugs gebruikt te hebben.
- Ongeveer 15% van de autobestuurders rijdt 4 uur* na het gebruik van drugs. Bij mannen (22%) ligt dit een pak hoger dan bij vrouwen (7%).
 - Van de personen die drugs gebruiken met een rijbewijs maakt dus 6 op de 10 nog de keuze om binnen de 4 uur met de auto te rijden.
- Cannabis is de meest voorkomende drugs. Zowel in het algemeen, maar ook in het verkeer.
 - Drugs worden bovendien vaak gecombineerd, vooral met alcohol.

3. Hoe staan jongeren tegenover de oplossingen?

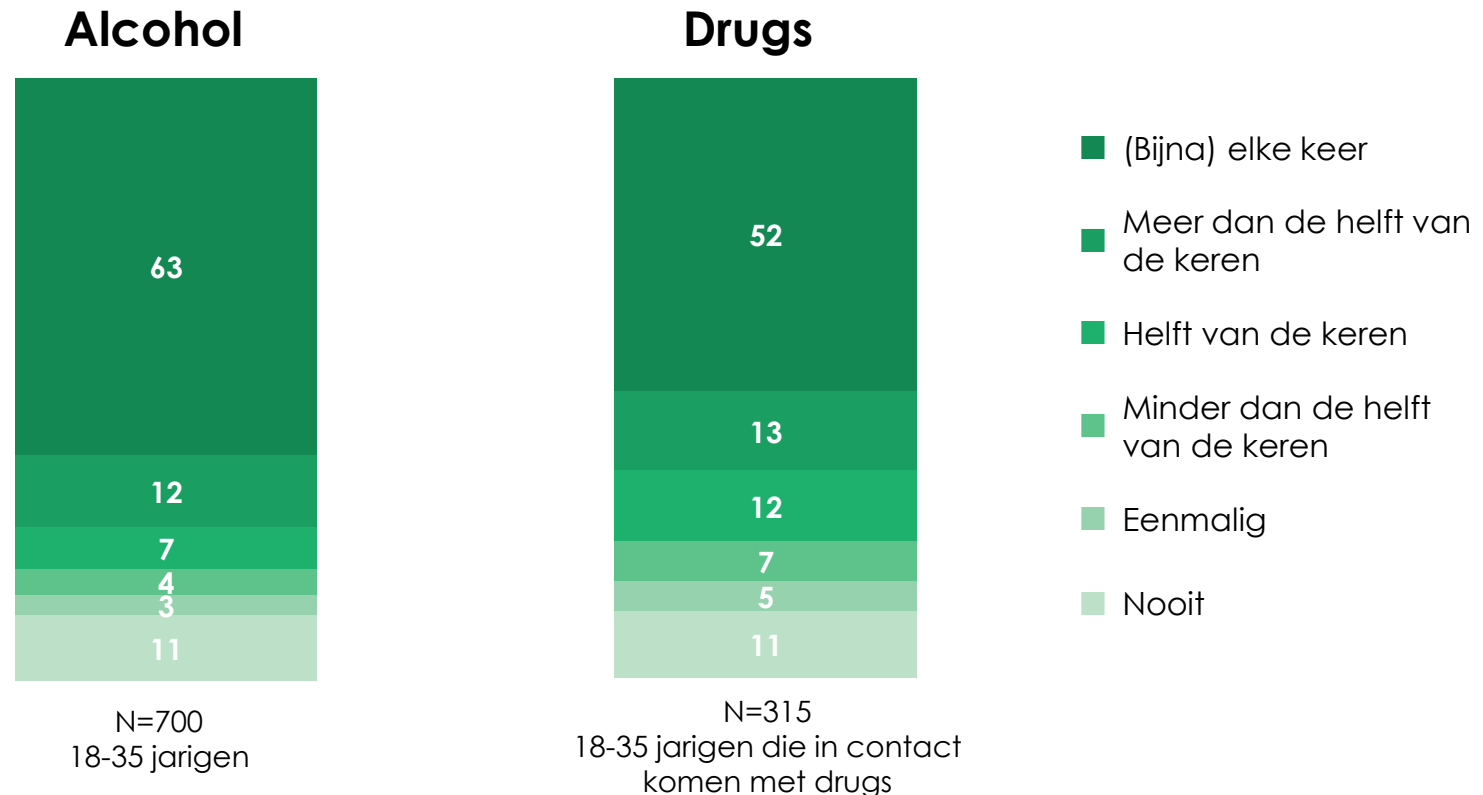
VSV

veilig verkeer

Op voorhand afspreken wie er nuchter blijft

Voor alcohol wordt vaker afgesproken wie nuchter blijft, bij drugsgebruik ligt dit moeilijker.

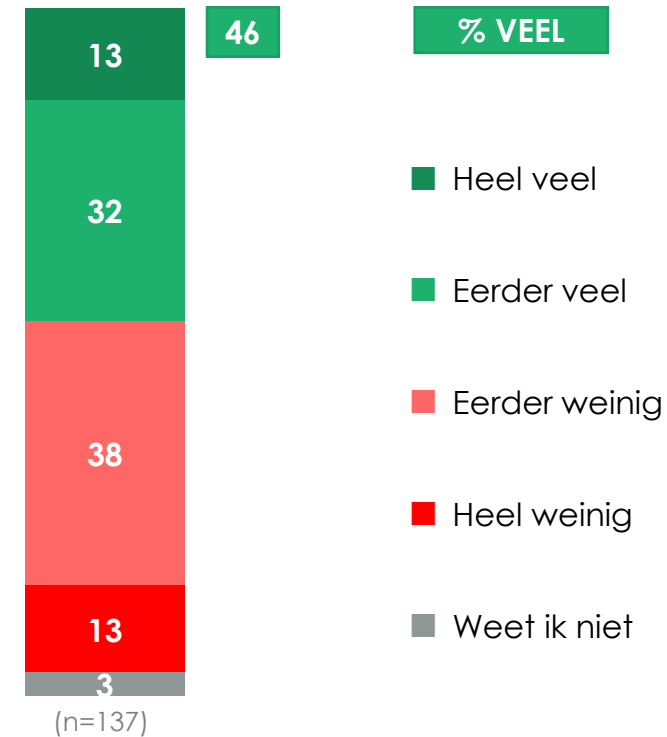
Wanneer je in groep met de auto ergens naartoe gaat en weet dat er alcohol/drugs zullen genomen worden, hoe vaak spreek je op voorhand af wie er nuchter blijft om terug naar huis te rijden?

Drugs - beschikbaarheid alternatieven

Minder dan de helft van de personen die drugs gebruiken vindt dat er voldoende alternatieven zijn om veilig thuis te raken.

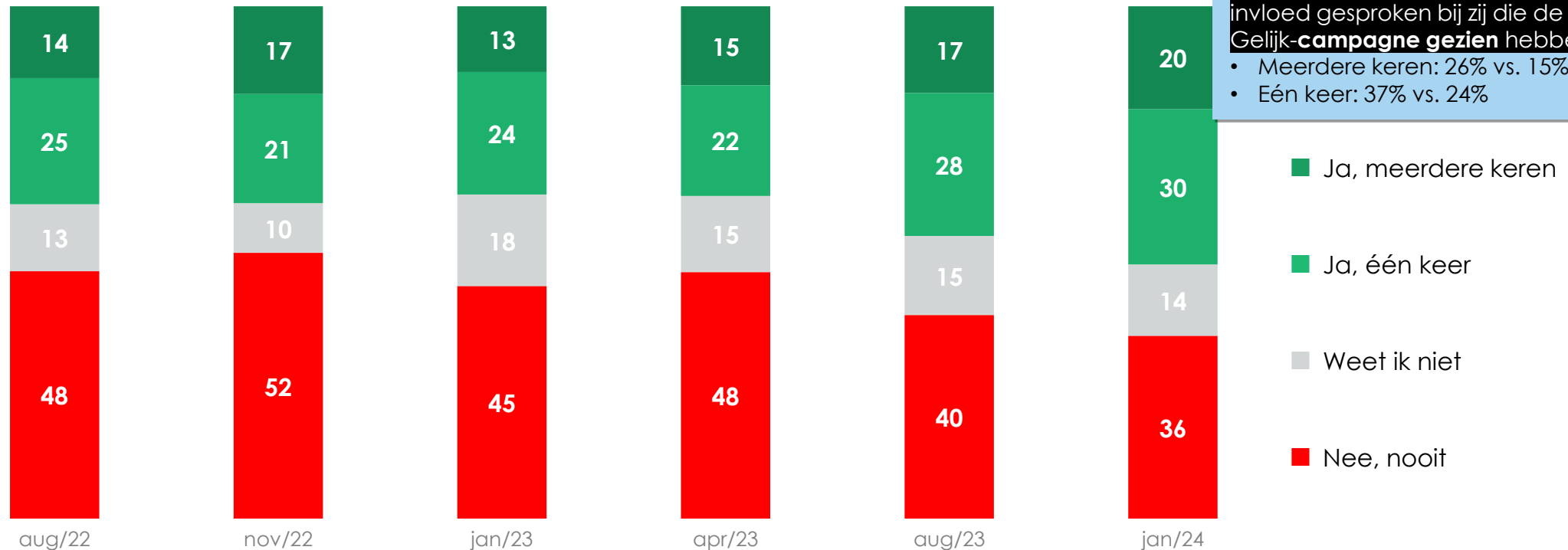
Wanneer je weggaat met vrienden, zijn er dan in jouw buurt voldoende betaalbare alternatieven om niet met de auto te moeten rijden (bv. taxi, Uber, openbaar vervoer, slaapgelegenheid)?

Gesproken over rijden onder invloed van alcohol of andere drugs

1 op 2 van de 18-35 jarigen heeft minstens één keer gesproken over rijden onder invloed van alcohol of andere drugs. Dit neemt de laatste metingen ook toe, onder andere door de campagne Groot Gelijk.

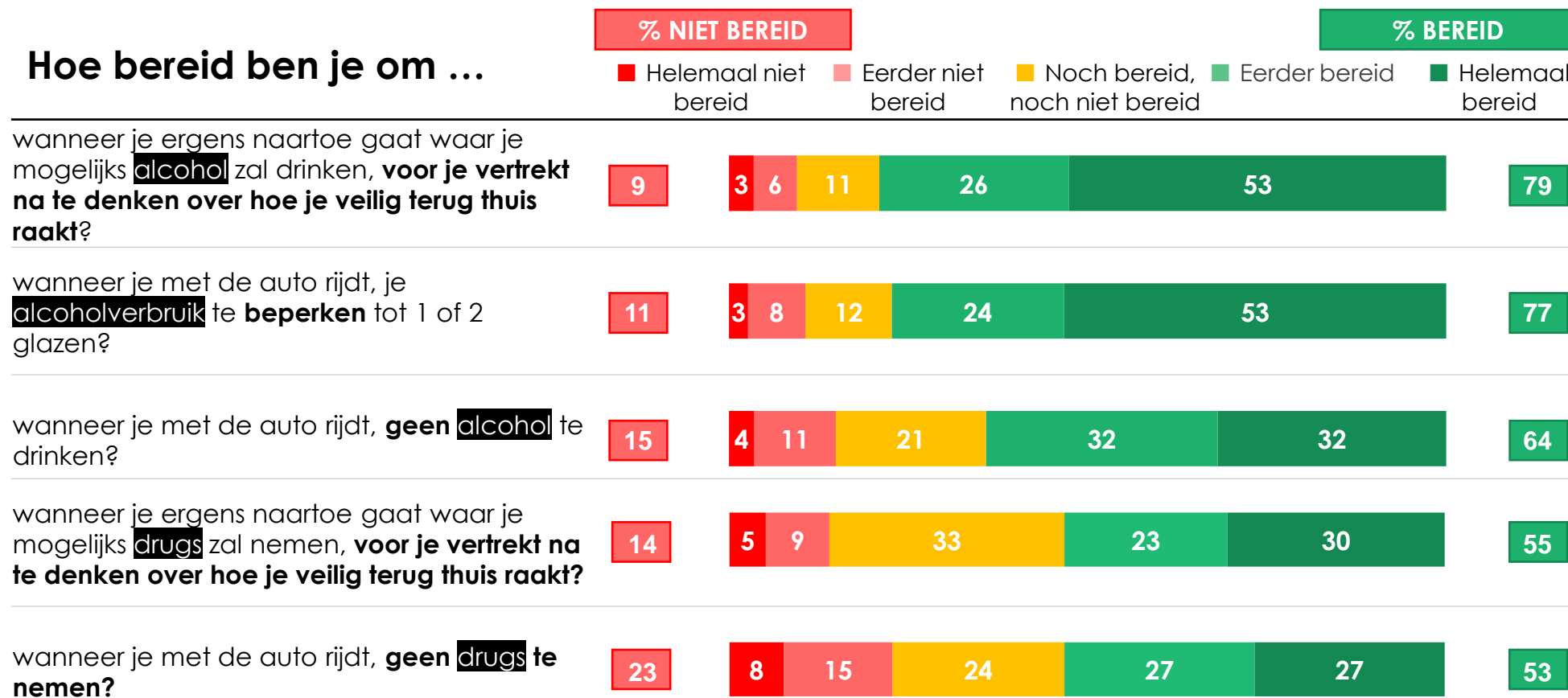
Heb je tijdens de afgelopen maand met anderen gesproken over rijden met de auto na alcohol of andere drugs? Dat kan in een persoonlijk gesprek zijn geweest, maar ook via sociale media.

Bereidheid alternatieven na alcohol of drugs

Bij personen die aangeven te rijden na het drinken van alcohol is er een grotere bereidheid om een alternatief te zoeken eerder dan helemaal geen alcohol te drinken. Bij personen die rijden na het gebruik van drugs, is de bereidheid lager om na te denken over een mogelijks plan of om niet te gebruiken.

Hoe bereid ben je om ...

Conclusie

- 63% van de jongeren spreekt (bijna) altijd af wie nuchter blijft. Bij personen die in contact komen met drugs ligt dit iets moeilijker.
- Bij jongeren die eerder al hebben gereden na het drinken van alcohol is 64% bereid geen alcohol te drinken wanneer ze nog moeten rijden. Bij personen die drugs gebruiken, is dit 53%.
 - Maar ook al is de helft hiertoe bereid, blijft daarnaast ook de uitdaging bestaan om dit voornemen om te zetten naar gedrag.
- Wel wordt meer en meer over het thema gesproken.

4. Wat speelt mee in de beslissing om te rijden na drugs of alcohol?

VSV

veilig verkeer

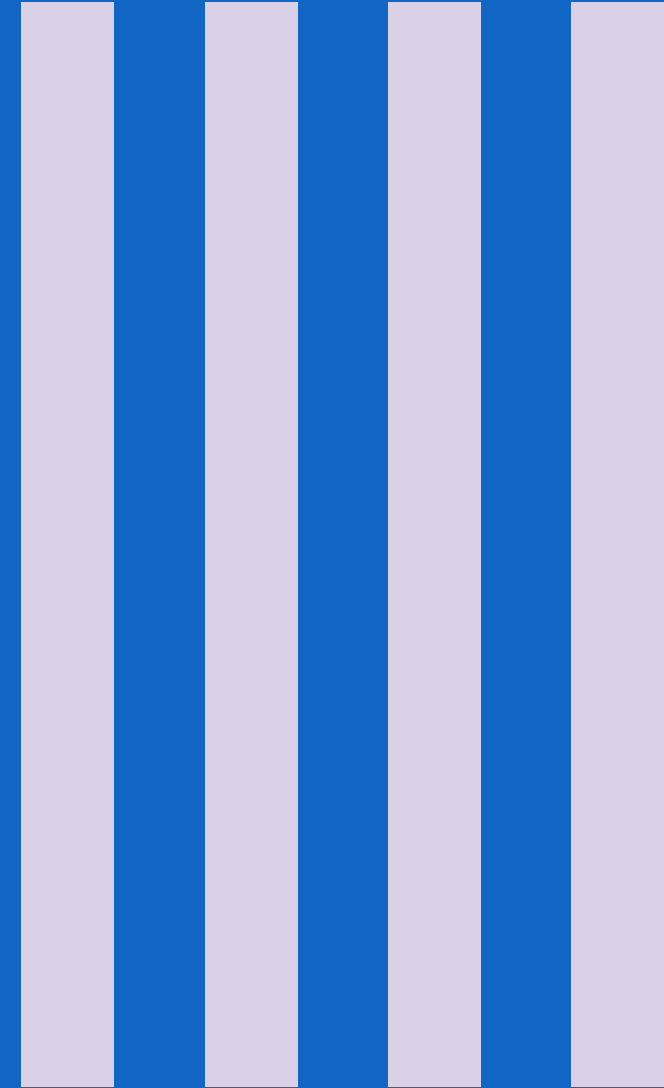
Rijden na alcohol

Bevraging bij personen met een rijbewijs die alcohol drinken.

(n = 470)

VSV

veilig verkeer

Gewoonte

Ook alcohol drinken is voor velen een gewoontegedrag, ook al moeten ze nog met de auto rijden. Ze denken er dus niet echt bij na.

■ Personen die alcohol drinken en **NIET** rijden na het gebruik van drugs (n=221)

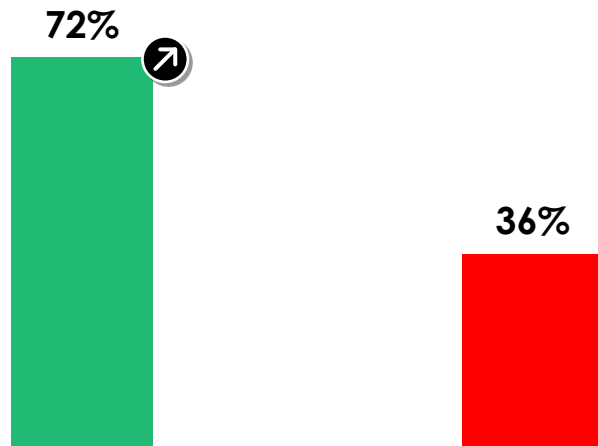
■ Personen die alcohol drinken en **WEL** rijden na het gebruik van drugs (n=249)

➤ Significant verschil – Chi²

Risico-inschatting

Personen die rijden na het drinken van alcohol zijn er minder van overtuigd dat je enkel veilig rijdt wanneer je niet drinkt en schatten de kans op een ongeval lager in.

Hoe overtuigd ben je ervan dat enkel wanneer je geen alcohol drinkt, je op een veilige manier met de auto kan rijden?
(% zeer overtuigd)

Wanneer je teveel alcohol hebt gedronken, hoe groot is volgens jou de kans dat je waarbij je zelf of iemand anders gewond raakt?
(% zeer groot)

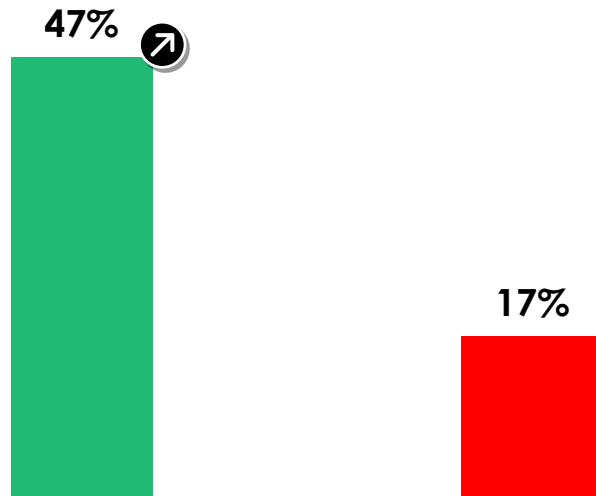

Sociale omgeving

Personen die niet rijden na het drinken van alcohol vinden het makkelijker om in het bijzijn van anderen nuchter te blijven en zien ook in hun omgeving dat meer mensen niet rijden na het drinken van alcohol.

Stel je een situatie voor op café, restaurant, festival of een feestje bij vrienden of familie... waarbij je nadien nog met de auto moet rijden. Hoe moeilijk of makkelijk is het voor jou om geen alcohol te drinken, terwijl de meeste anderen dat wel doen?

% h

Denk je dat je vrienden of familie met de auto rijden na het drinken van alcohol?
% (bijna) niemand doet dat

- Personen die alcohol drinken en **NIET** rijden na het gebruik van drugs (n=221)
- Personen die alcohol drinken en **WEL** rijden na het gebruik van drugs (n=249)
- 🔍 Significant verschil – Chi²

Effectgroottes

Waarde Cramer's V	Sterkte samenhang
0	Geen samenhang
0.1	Zwakke samenhang
0.3	Gemiddelde (matige) samenhang
0.5	Sterke samenhang
1	Perfekte samenhang

	Chi ²	Cramer's V
• Iets alcoholisch drinken tijdens het uitgaan is voor mij een gewoonte, ook al ben ik met de auto.	< 0,001	0,424
• Hoe overtuigd ben je ervan dat enkel wanneer je geen alcohol drinkt, je op een veilige manier met de auto kan rijden?	< 0,001	0,362
• Stel je een situatie voor op café, restaurant, festival of een feestje bij vrienden of familie... waarbij je nadien nog met de auto moet rijden. Hoe moeilijk of makkelijk is het voor jou om geen alcohol te drinken, terwijl de meeste anderen dat wel doen?	< 0,001	0,337
• Als ik van plan ben om geen alcohol te drinken, dan lukt me dat ook.	< 0,001	0,306
• Wanneer je teveel alcohol hebt gedronken, hoe groot is volgens jou de kans dat je een verkeersongeval veroorzaakt, waarbij je zelf of iemand anders gewond raakt?	< 0,001	0,270
• Ik vind het niet leuk wanneer ik (als enige) geen alcohol drink als ik uitga.	< 0,001	0,254
• Het gebeurt dat ik meer alcohol drink dan ik van plan was, omdat anderen in mijn gezelschap me daartoe aanzetten.	< 0,001	0,254
• Denk je dat je vrienden of familie met de auto rijden na het drinken van alcohol?	< 0,001	0,202
• Wanneer je teveel alcohol hebt gedronken, hoe groot is volgens jou de kans dat je betrappt wordt door politie	Ns	0
• Hoe erg zou je het vinden om, na het drinken van teveel alcohol, een verkeersongeval te veroorzaken, waarbij je zelf of iemand anders gewond raakt?	ns	0

Conclusies

Bij de beslissing om al dan niet te rijden na het drinken van alcohol zien we volgende gedragsfactoren met een sterke of matige samenhang.

1. We zien een belangrijke rol voor **gewoontegedrag**.
2. Ook toont de **risico-inschatting** een hogere samenhang. Personen die vinden dat het niet veilig is, rijden minder na het drinken van alcohol.
3. Daarnaast speelt ook de **sociale omgeving** een rol. Zo vinden bestuurders het moeilijk (en niet leuk) om geen alcohol te drinken wanneer de rest dat wel doet.
4. De sociale omgeving en de mate van gewoontegedrag kan ook verklaren waarom personen het **moeilijk** vinden om zich **aan hun voornemen te houden** om geen alcohol te drinken.

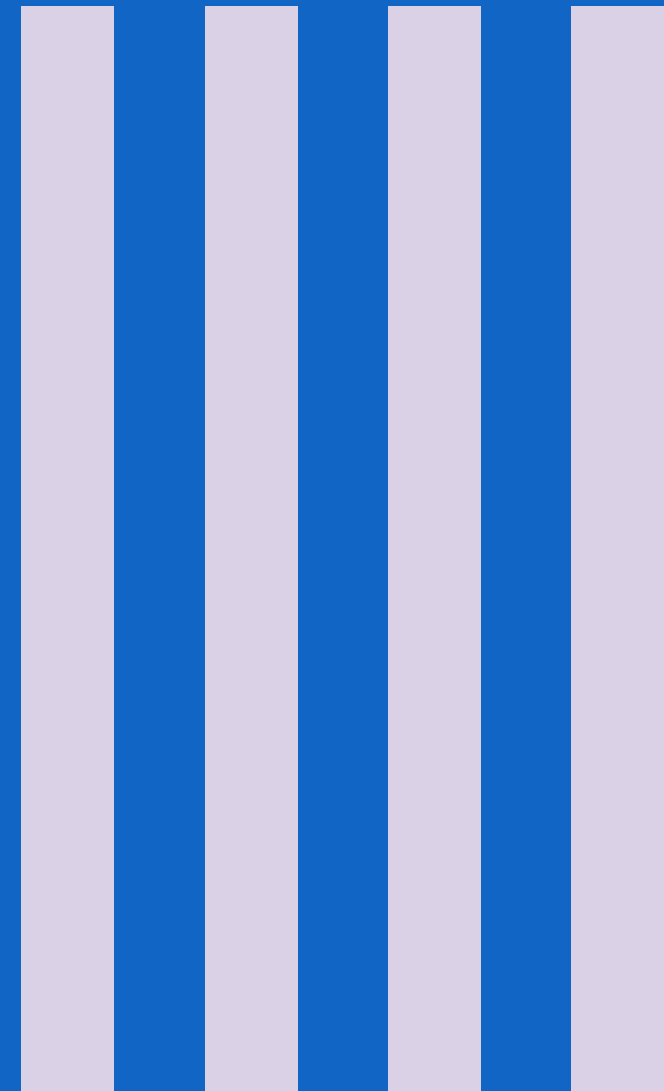
Rijden na illegale drugs

Bevraging bij personen met een rijbewijs die aangeven drugs te gebruiken.

(n = 137)

VSV

veilig verkeer

Kunnen

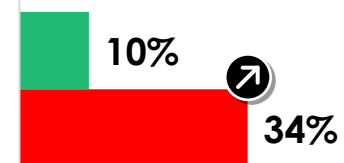
Personen die rijden na het gebruiken van drugs geven vaker aan dat het voor hen moeilijk is om geen drugs te gebruiken, wanneer anderen dat wel doen. Ook is het voor hen meer een gewoonte en hebben ze er minder vertrouwen in dat het hen lukt om zich te houden aan hun plan.

Hoe moeilijk of makkelijk is het voor jou om geen drugs te nemen, terwijl de meeste anderen dat wel doen?
% (eerder) makkelijk

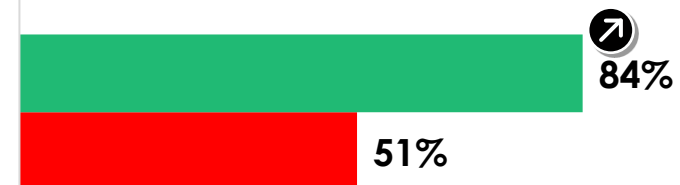

% akkoord

Drugs nemen tijdens het uitgaan is voor mij een gewoonte, ook al ben ik met de auto.

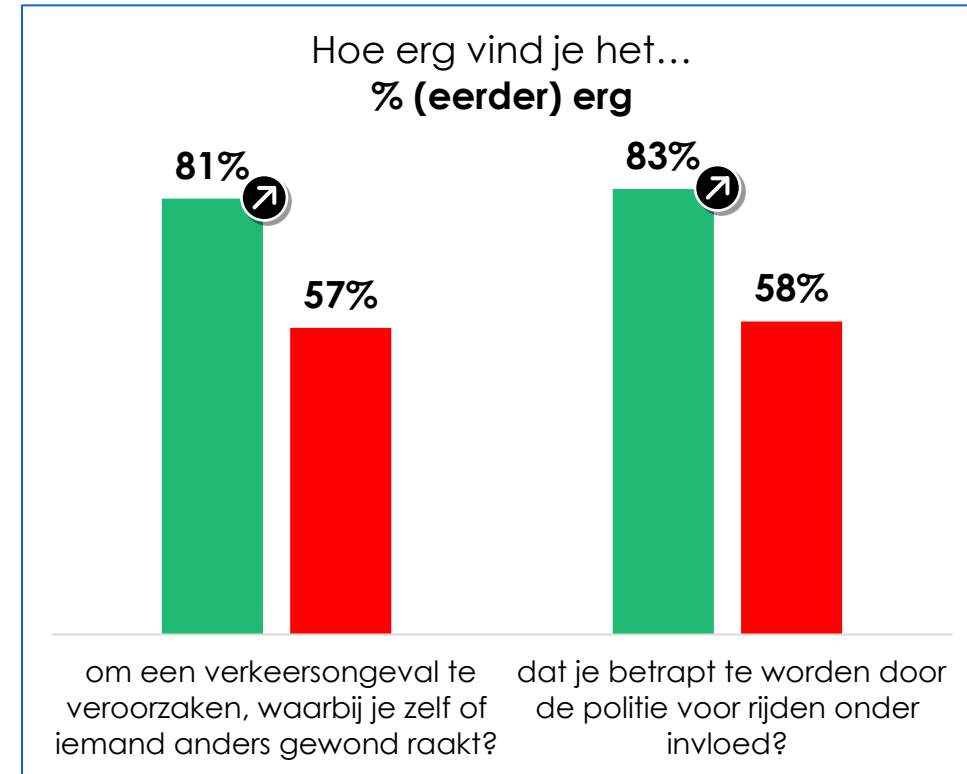
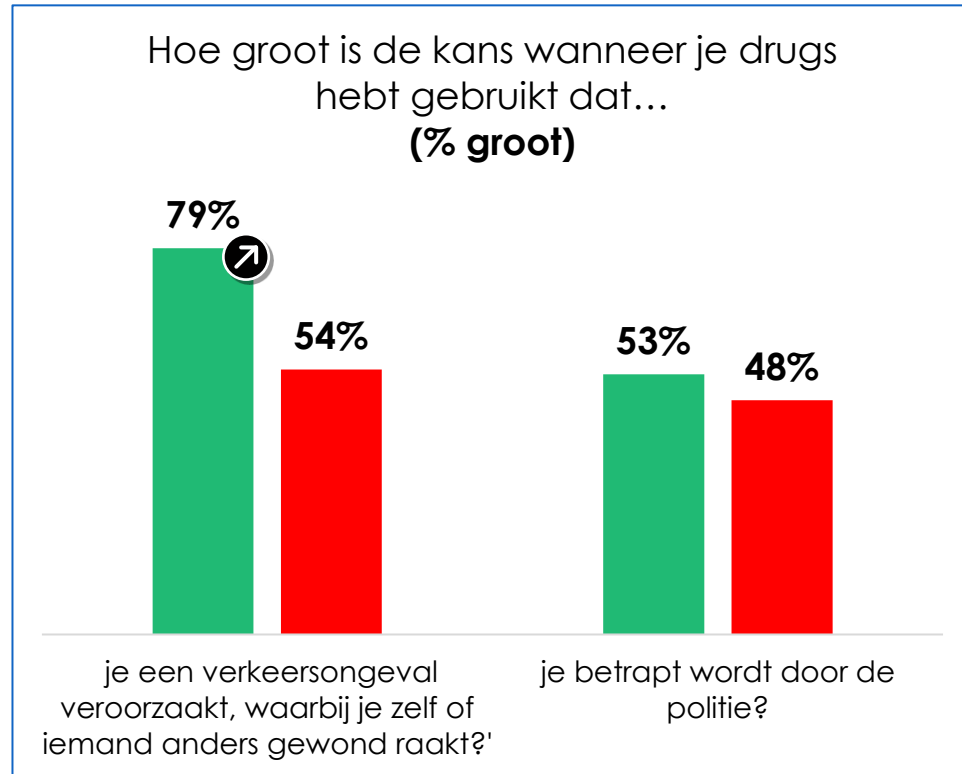

Als ik van plan ben om geen drugs te nemen, dan lukt me dat ook.

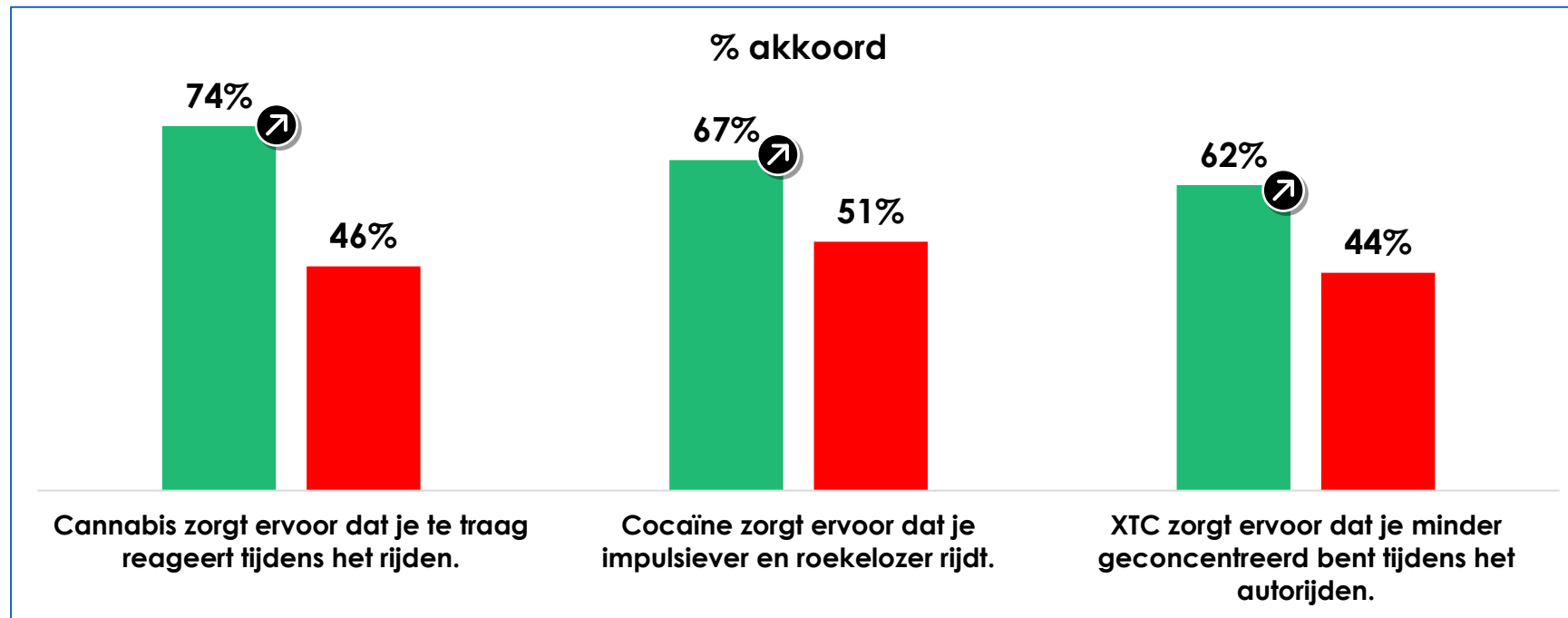
Algemene risico-inschatting

Personen die rijden na het gebruiken van drugs, schatten de kans op een ongeval kleiner in dan personen die niet rijden. De inschatting van de pakkans is gelijkaardig. Opvallend is dat personen die rijden na het gebruik van drugs de gevolgen van een ongeval of een positieve controle minder erg inschatten.

Inschatting invloed op rijvaardigheid

Personen die rijden na het gebruiken van drugs gaan er minder mee akkoord dat drugs een invloed heeft op de rijvaardigheid.

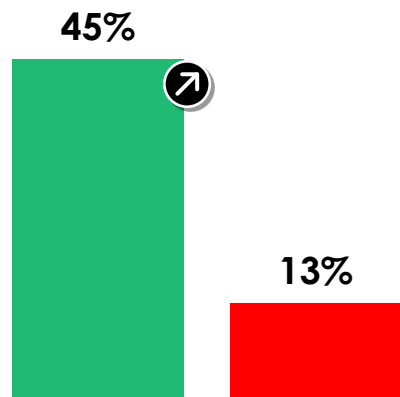

- Personen die drugs gebruiken en **NIET** rijden na het gebruik van drugs (n=58)
- Personen die drugs gebruiken en **WEL** rijden na het gebruik van drugs (n = 79)
- 📈 Significant verschil – Chi²

Sociale omgeving

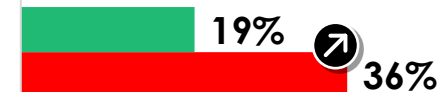
Bij personen die rijden na het gebruik van drugs, speelt de sociale omgeving een belangrijke rol. Ze begeven zich in een vriendengroep waarbij rijden onder invloed meer getolereerd wordt.

Denk je dat andere personen die drugs nemen met de auto rijden na het nemen van drugs?
% (bijna) niemand doet dat

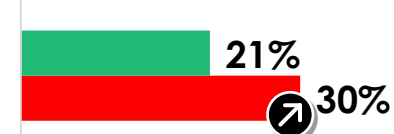

% akkoord

Ik vind het niet leuk wanneer ik (als enige) geen drugs neem als ik uitga.

Het gebeurt dat ik drugs neem, omdat anderen in mijn gezelschap me daartoe aanzetten.

Mijn vrienden verwachten dat ik geen drugs neem wanneer zij met mij meerijden.

Effectgroottes en significanties

Waarde Cramer's V	Sterkte samenhang
1	Perfekte samenhang
0.5	Sterke samenhang
0.3	Gemiddelde (matige) samenhang
0.1	Zwakke samenhang
0	Geen samenhang

	Sig - Chi ²	Cramer's V
• Als ik van plan ben om geen drugs te nemen, dan lukt me dat ook.	< 0,001	0,531
• Drugs nemen tijdens het uitgaan is voor mij een gewoonte, ook al ben ik met de auto.	< 0,001	0,487
• Hoe erg vind je het om een verkeersongeval te veroorzaken, waarbij je zelf of iemand anders gewond raakt?	< 0,001	0,463
• Hoe moeilijk of makkelijk is het voor jou om geen drugs te nemen, terwijl de meeste anderen dat wel doen?	< 0,001	0,457
• Ik vind het niet leuk wanneer ik (als enige) geen drugs neem als ik uitga.	< 0,001	0,446
• Het gebeurt dat ik drugs neem, omdat anderen in mijn gezelschap me daartoe aanzetten.	< 0,001	0,424
• Mijn vrienden verwachten dat ik geen drugs neem wanneer zij met mij meerijden.	< 0,001	0,407
• Cannabis zorgt ervoor dat je te traag reageert tijdens het rijden.	< 0,001	0,383
• Hoe erg vind je het dat je betrappt wordt door de politie voor rijden onder invloed?	< 0,001	0,38
• Denk je dat andere personen die drugs nemen met de auto rijden na het nemen van drugs?	< 0,001	0,363
• Hoe overtuigd ben je er van dat enkel veilig kan rijden wanneer je nuchter bent?	0,003	0,266
• Hoe groot schat je de kans dat je een verkeersongeval veroorzaakt, waarbij je zelf of iemand anders gewond raakt?	0,01	0,263
• Hoe groot schat je de kans dat je betrappt wordt door de politie?	ns	-

Conclusie

Voor illegale drugs zien we redelijk wat gedragsfactoren met sterke tot matige samenhang met de beslissing om al dan niet te rijden na het gebruik van illegale drugs.

1. Eerst en vooral zien veel personen het als een **gewoonte**, wat ook verklaart waarom velen het moeilijk vinden om geen drugs te gebruiken ook al zouden ze dit zich voornemen.
2. Personen die rijden na het gebruik van illegale drugs schatten ook de **ernst van gevolgen** van een aanrijding of een politiecontrole minder erg in.
3. Daarnaast speelt ook de **vriendengroep** een rol. Bestuurders die rijden na drugs denken dat anderen in de omgeving ook rijden na drugs en vinden het moeilijk en ook niet leuk om als enige geen drugs te gebruiken.
4. De samenhang met de **inschatting van de mogelijke risico's** en de invloed van drugs op de eigen rijvaardigheid is iets minder sterk, maar nog steeds significant.

5. Hoe helpen we jongeren een veilige keuze te maken?

VSV

veilig verkeer

Waar kunnen we op inspelen met communicatie (alcohol)?

Positieve communicatie: sociale norm van nuchter rijden nog meer zichtbaar maken

- Bij alcohol zien we een voorzichtig positieve evolutie van het aantal jongeren dat helemaal niets drinkt wanneer ze nog moeten rijden. De sociale norm dat je enkel rijdt als je nuchter bent is in grote mate al ingeburgerd. Het is nu de opdracht om die **groep voldoende zichtbaar te maken**.
 - We communiceren dus vooral over het gedrag dat we willen aanmoedigen, eerder dan het ongewenste gedrag ontmoedigen. We framen nuchter rijden positief, met vooral een focus op de voordelen, eerder dan de nadelen van rijden onder invloed van alcohol.
- Anderzijds moeten we er rekening mee houden dat binnen **specifieke contexten** die norm heel wat minder aanwezig zal zijn. Binnen vriendengroepen, op weekendjes weg, in sportclubs, etentjes, bbq's,... lijkt rijden en drinken nog aanvaard te zijn. Het is daarom interessant om in te spelen op die specifieke contexten. In die contexten is het belangrijk om aan te tonen dat je niet scheef bekeken wordt wanneer je niet 'meedrinkt'.

Inspelen op gewoontegedrag

- Alcohol drinken blijkt ook in grote mate een gewoontegedrag te zijn. Er zijn verschillende manieren waarop gewoontegedrag kan worden doorbroken. Eerst en vooral moet er een **volwaardig alternatief** of ander gedrag zijn dat aantrekkelijk genoeg is. Met het groeiende aanbod en aandacht aan alcoholvrije alternatieven wordt steeds meer aan deze voorwaarde voldaan.
- De alcoholvrije alternatieven kunnen verder gepromoot worden door personen er voldoende aan te herinneren (**reminders met gerichte communicatie**) dat deze een volwaardig en lekker alternatief zijn voor een gezellig moment onder elkaar. Ook aantonen dat je geen alcohol nodig hebt voor gezelligheid (**beloning**) is belangrijk om mee te nemen.

Communicatie over illegale drugs

Communicatie over illegale drugs vraagt bijzondere aandacht. Een (ontmoedigings)campagne kan onbedoelde effecten hebben.

Denk aan:

- het opwekken van nieuwsgierigheid,
- bijdragen aan stigma over mensen die gebruiken,
- of de suggestie wekken dat drugsgebruik meer voorkomt dan daadwerkelijk gebeurt. 7 op de 10 jongeren gebruiken immers geen drugs.

Communicatie over illegale drugs moet dus heel gericht gebeuren naar die locaties en doelgroepen waar drugs vaak gebruikt worden (bv. uitgaansleven).

Het vraagt ook een genuanceerde boodschap. Door de illegaliteit (en de gevaren) van drugs kunnen we nooit goedkeuren dat drugs gebruikt wordt. Anderzijds willen we het ook niet te veel afkeuren, omdat we weten dat de doelgroep zich van onze boodschap zal afkeren.

Wat is een haalbaar doelgedrag bij illegale drugs?

Gezien de lage bereidheid om geen drugs te nemen en personen ook aangeven dat ze het niet leuk vinden om geen drugs te gebruiken is het minder realistisch te vragen om geen drugs te gebruiken.

Het is daarom interessanter om hen te vragen om **op voorhand na te denken** over hoe ze na het uitgaan veilig terug gaan thuis raken.

- Hiermee spelen we in op het aspect gewoontegedrag en de sociale druk. We trekken de beslissing naar voren, naar een bewust moment waarop ze samen de avond plannen. Eerder dan tijdens het uitgaan, lijkt het succesvoller om hen vooraf te laten afspreken hoe ze veilig terug naar huis gaan (bv. blijven slapen, eerste trein naar huis). Zo kunnen ze allemaal (in groep) feestvieren zonder dat iemand zich steeds aan de verleiding moet weerstand om niet te gebruiken.
 - Dit sluit aan bij de resultaten van de Uitgaansbevraging van VAD. Hier wordt ook een positieve evolutie gezien van het aantal 'uitgaanders' dat niet met de auto rijdt (59,5%) en afspraken maakt met vrienden (39,2%) in 2022.
- Anderzijds moeten we er hierbij ook rekening mee houden dat meer dan de helft zegt er (eerder) weinig alternatieven zijn om veilig terug naar huis te keren.

We doen dus geen uitspraken over het al dan niet gebruiken van drugs. Maar we letten er wel op dat we het in de communicatie ook niet aanmoedigen. Dit kan o.a door een eerder neutrale beeldvorming van drugs en ook de gevaren van rijden onder invloed altijd goed mee te geven.

Waar kunnen we op inspelen met communicatie (over andere drugs)?

Op voorhand een plan maken

Het **maken van concrete plannen en afspraken** met hun vrienden voordat ze deur uitgaan, draagt mogelijk bij tot het verkleinen van de kloof tussen intentie en gedrag. Daarbij maken ze vooraf een concreet plan of een concrete afspraak over hoe zij veilig thuis of van locatie tot locatie gaan raken wanneer ze van plan zijn om te gebruiken. Het is van belang dat dat gebeurt op het moment dat zij nog nuchter zijn, zodat zij de keuze niet hoeven te maken wanneer zij onder invloed zijn. Zo voorkomen ze dat ze zichzelf gaan overschatten en toch onder invloed de verkeerde keuze gaan maken. Het feit dat dit met vrienden gebeurt, kan ook de nodige **sociale steun** bieden om hen aan hun voornemen te houden.

'Groot Gelijk' als campagneslogan is ook bedoeld als bevestiging en **bekrachtiging** dat ze de juiste en evidente keuze maken om alleen met de auto te rijden als ze nuchter zijn.

Positieve communicatie: nuchter rijden als sociale norm stimuleren

Voor alcohol in het verkeer bestaat al langere tijd een duidelijke sociale norm (Bob), voor drugs in het verkeer is die nog minder aanwezig. De campagne Groot Gelijk heeft daarom als doelstelling om dergelijke sociale norm ook voor rijden onder invloed van drugs te installeren. De campagne heeft ook als doelstelling het **gesprek te stimuleren** en zoveel mogelijk personen die nuchter rijden als voorbeeld (**rolmodel**) te stellen. Daarbij is het wel zaak het juiste rolmodel te kiezen: alleen als de doelgroep zich identificeert met het rolmodel is er een kans dat ze het gedrag ook adopteren.

Personen die rijden na drugs geven vaker aan dat hun omgeving druggebruik in het verkeer accepteert. Door het gesprek aan te gaan binnen de vriendengroep en door op voorhand af te spreken hoe ze zich gaan verplaatsen, kan blijken dat zij de houding van de vrienden eigenlijk positiever inschatten dan ze werkelijk is. Zo kan uit de gesprekken gezamenlijk **de norm zichtbaar worden dat rijden onder invloed van drugs eigenlijk niet aanvaard wordt**.

Toeiden naar alternatieven om veilig thuis te raken en het geven van duidelijke gedragsinstructies.

Inzetten op risicoperceptie is via communicatie weinig succesvol. Angst werkt sowieso niet. Personen die rijden na het gebruik van drugs ervaren zelf dat het hen in op één of andere manier nog lukt om te rijden. Ook al was dat op dat moment niet zonder gevaar. We richten ons daarom vooral op het gedrag dat we willen zien, nl. nuchter rijden of een alternatief zoeken om zich te verplaatsen. We geven duidelijk **gedragsinstructies**. Niet belerend, wel duidelijk. Daarnaast pleiten we ook voor voldoende betaalbare alternatieven zodat ook het **aanbod** om zich 's nachts veilig te verplaatsen voldoende groot is.

Aanpak campagne Groot Gelijk

Voorbeeld online advertenties Groot Gelijk campagne (december 2023) – gericht naar personen die in contact komen met drugs.

Resultaten campagne Groot Gelijk dat je drugsvrij rijdt – december 2023

HEB JE NAAR AANLEIDING VAN DEZE CAMPAGNE...? – ACTIES (BIJ PERSONEN DIE DE CAMPAGNE HEBBEN GEZIEN)

ALGEMEEN Minstens één: 89%

Basis: 18-35 jarigen die campagne gezien hebben (n=337)

wanneer je in groep uit ging, samen **vóór vertrek afgesproken** hoe jullie veilig terug thuis geraken? 66

op voorhand nagedacht over hoe je veilig zou thuis geraken na het weggaan? 65

anderen aangesproken op het feit dat ze beter niet meer met de auto rijden na het drinken van **alcohol**? 59

anderen aangesproken op het feit dat ze beter niet meer met de auto rijden na het nemen van **drugs**? 57

gesproken met vrienden/familie/kennissen over deze campagne? 47

iets gepost op sociale media omtrent deze campagne? 34

i Hoger bij druggebruikers (56% vs. 40%)

i Hoger bij druggebruikers (43% vs. 27%)

ALCOHOL Minstens één: 76%

Basis: 18-35 jarige autobestuurders die alcohol drinken en campagne gezien hebben (n=235)

wanneer je nog met de auto moest rijden, ervoor gekozen om **geen alcohol te drinken**? 62

alternatieven gezocht om niet meer zelf te moeten rijden als je gedronken hebt? 60

DRUGS Minstens één: 81%

Basis: 18-35 jarige autobestuurders die drugs gebruiken en campagne gezien hebben (n=103)

alternatieven gezocht om niet meer zelf te moeten rijden als je drugs hebt genomen? 65

wanneer je nog met de auto moest rijden, ervoor gekozen om **geen drugs te nemen**? 59

6. Conclusie

VSV

veilig verkeer

Algemene conclusie

Wat is de huidige stand van zaken?

- Het laatste jaar zien we een voorzichtige evolutie waarbij jongeren steeds meer helemaal geen alcohol drinken wanneer ze nog moeten rijden. **Ongeveer de helft van de bestuurders drinkt geen alcohol.** Bij vrouwelijke en de jongste bestuurders ligt dit nog hoger.
- Het gebruik van andere drugs in het verkeer ligt een pak lager dan alcohol.
 - **85% van de jongeren heeft het voorbije jaar nooit met de auto gereden na het gebruik van drugs.**
 - Wel zien we bij personen die drugs gebruiken met een rijbewijs 6 op de 10 nog de keuze om binnen de 4 uur met de auto te rijden.
 - Voornamelijk mannen rijden na het gebruik van illegale drugs (22%).

Welke communicatiestrategie is interessant om jongeren een veilige keuze te laten maken?

- Voor alcohol lijkt het interessant om de norm communiceren dat steeds meer jongeren er voor kiezen om geen alcohol te drinken wanneer ze nog moeten rijden. Dit wordt gefaciliteerd door de groeiende markt van aantrekkelijke alcoholvrij alternatieven.
- Voor personen die drugs gebruiken lijkt het minder succesvol om te vragen om nuchter te blijven. Daar is het interessanter om ze te laten nadenken over hoe ze zich gaan verplaatsen en op voorhand een waterdicht plan af te spreken. Een knelpunt is hier wel het gebrek aan alternatieven om ('s nachts) thuis te raken.

GROOT
DAT JE NUCHTER RIJDT
GELIJK

Stijn Dhondt

Gedragsonderzoeker

stijn.dhondt@vsv.be

VSV
veilig verkeer

